

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**
1959-2009

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

**Υπόθεση ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ «ΑΘΗΝΑ» ΒΡΥΛΙΣΣΙΩΝ ΕΠΕ
και ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΛΥΡΑΚΟΥ Α.Ε**

κατά της Ελλάδας

(Προσφυγή υπ'αρ. 32838/07)

Απόφαση

Στρασβούργο 2 Ιουλίου 2009

*Η απόφαση αυτή θα γίνει οριστική υπό τους όρους που ορίζονται στο άρθρο
44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να επέλθουν μερικές αλλαγές στην μορφή.*

**Στην υπόθεση ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ «ΑΘΗΝΑ»
ΒΡΥΛΙΣΣΙΩΝ ΕΠΕ και ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΛΥΡΑΚΟΥ Α.Ε κατά της
Ελλάδας**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα) που συνεδρίασε με την ακόλουθη σύνθεση:

Κα Nina VAJIC Πρόεδρο

Και τους δικαστές

Κο Χρήστο POZAKH

Κο Khanlar Hajiyev

Κο Dean Spielman

Sverre Erik Jebens

Κο Giorgio Malinverni

Κο Γεώργιο Νικολάου

Και τον κο André Wampach *Αναπληρωτή Γραμματέα του Τμήματος*

Αφού συσκέφθηκε σε συμβούλιο στις 11 Ιουνίου 2009

Εξέδωσε την παρούσα απόφαση, που υιοθετήθηκε την ίδια ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη με προσφυγή (αρ. 33863/07) που ασκήσανε στις 18 Ιουλίου 2007 κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας δύο ιδιωτικές κλινικές με έδρα στα Βριλήσσια και στα Μελίσσια αντίστοιχα, η ψυχιατρική κλινική «Αθηνά» Βριλησσιών ΕΠΕ και η κλινική Λυράκου ΑΕ εφεξής «οι προσφεύγουσες» δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών εφεξής («Η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγουσες εκπροσωπούνται από τον κο Ε.Γεωργιλά δικηγόρο Αθηνών. Η ελληνική Κυβέρνηση («Η Κυβέρνηση»)

εκπροσωπείται από τους πληρεξουσίους της τον κο Σ. Σπυρόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και τον κο Ι. Μπακόπουλο Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγουσες επικαλούνται ιδιαίτερα παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης λόγω της άρνησης των Αρχών να συμμορφωθούν πλήρως με μία απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας.

4. Στις 4 Ιουλίου 2008, η Πρόεδρος του Πρώτου Τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφασίστηκε ότι το τμήμα θα αποφαινόταν συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

5. Οι προσφεύγουσες παρέχουν υπηρεσίες ψυχιατρικών φροντίδων και νοσηλεύουν ασθενείς που έχουν κοινωνική κάλυψη από οποιοδήποτε οργανισμό Κοινωνικής Ασφάλισης. Υπόκεινται σε έλεγχο και στενή επιτήρηση από το Υπουργείο Υγείας, Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τις τοπικές αρχές. Τα νοσήλια που οι ασθενείς πρέπει να καταβάλλουν καθορίζονται κατά διακριτική ευχέρεια από το Κράτος.

6. Το 1986 οι προσφεύγουσες και το Κράτος δεν κατέληξαν σε συμφωνία για το ποσό των νοσηλίων και τον τρόπο καθορισμού τους. Το 1988, 1989 και 1990, με μια σειρά αποφάσεων επί προσφυγής των προσφευγουσών, το Συμβούλιο Επικρατείας ακύρωσε τις πράξεις που καθόριζαν το ποσό των εξόδων (νοσηλίων). Έτσι, με απόφαση της 29^{ης} Ιουνίου 1988, η ολομέλεια του Συμβουλίου Επικρατείας έκρινε ότι η απόφαση του υπουργού που καθόριζε τα νοσήλια θα έπρεπε να συμπεριλάβει μία δήλωση, μετά από τεχνικο-οικονομική μελέτη, σύμφωνα με την οποία το ποσό των νοσηλίων δεν θα έπρεπε να είναι κατώτερο του κόστους λειτουργίας των ιδιωτικών ψυχιατρικών κλινικών. Εντούτοις, σύμφωνα με τις προσφεύγουσες, το Κράτος δεν συμμορφώθηκε στις αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας.

7. Οι προσφεύγουσες αναφέρουν επίσης ότι μετά το 1997 και ενώ ήταν σίγουρο ότι διάφορες υπουργικές αποφάσεις τις οποίες είχαν προσβάλει [οι προσφεύγουσες] ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας θα

ακυρωνόντουσαν, το Κράτος υιοθέτησε νέες αποφάσεις με τις οποίες έθεσε τέλος στην ισχύ των προσβαλλόμενων αποφάσεων. Η πρακτική αυτή είχε ως συνέπεια να διαπιστώσει το Συμβούλιο της Επικρατείας την αύξηση των νοσηλίων και να κηρύξει το πέρας των διαδικασιών επειδή εξέλιπε το αντικείμενο της διαφοράς.

8. Στις 12 Δεκεμβρίου 2001, οι προσφεύγουσες ασκήσανε εκ νέου μία αίτηση ακύρωσεως κατά της απόφασης της 11^{ης} Οκτωβρίου 2001 των Υπουργών Υγείας, Οικονομίας και Εργασίας σχετικά με τον καθορισμό, από 1^{ης} Ιανουαρίου 2002 των νοσηλίων τρίτης θέσης στις ιδιωτικές νευροψυχιατρικές κλινικές.

9. Το Συμβούλιο της Επικρατείας συζήτησε την υπόθεση στις 17 Δεκεμβρίου 2002.

10. Με απόφαση που εξέδωσε στις 11 Οκτωβρίου 2005, το Συμβούλιο της Επικρατείας ακύρωσε την παραπάνω απόφαση, στο μέτρο που αφορούσε τις τιμές νοσηλίων τρίτης θέσης. Το Συμβούλιο της Επικρατείας θεώρησε ότι οι υπουργοί είχαν παραλείψει να βεβαιώσουν ότι το ποσό που καθορίστηκε δεν ήταν κατώτερο από το κόστος λειτουργίας μιας κλινικής οργανωμένης κατά ορθολογικό τρόπο και ότι δεν είχε προβλεφθεί ένα εύλογο περιθώριο κέρδους για την επιβίωση των κλινικών. Παρατήρησε ότι το άρθρο 16 του Νόμου 1579/1985, σχετικά με την εφαρμογή και την ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) καθιέρωνε για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, μια ρυθμιστική παρέμβαση του Κράτους για τον καθορισμό του ελάχιστου και ανώτατου ποσού των ημερησίων νοσηλίων, προκειμένου να αποφεύγεται ένα υπερβολικό βάρος για τους ασθενείς και να εγγυάται η καλή λειτουργία των νοσοκομείων και κλινικών.

11. Η απόφαση διαβιβάστηκε στο Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας (Κ.Ε.Σ.Υ), στις 9 Ιουνίου 2006, προκειμένου αυτό να εκδώσει γνώμη σχετικά με την αναθεώρηση των νοσηλίων σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης του Συμβουλίου Επικρατείας.

12. Σύμφωνα με τις προσφεύγουσες, μετά την υιοθέτηση της απόφασης αυτής, ζήτησαν επτά φορές από το Κράτος να συμμορφωθεί και να προβεί σε μία οικονομική μελέτη του κόστους, πριν να δημοσιευθεί μια νέα υπουργική απόφαση σχετική με το θέμα αυτό.

13. Το Κ.Ε.Σ.Υ συνεδριάζοντας στην ολομέλειά του, εξέδωσε γνωμοδότηση στις 19 Οκτωβρίου 2006, που εγκρίθηκε από τον Υπουργό Υγείας.

14. Δεκαέξι μήνες αργότερα, το Κράτος δημοσίευσε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της 5^{ης} Φεβρουαρίου 2007 κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και οικονομίας, που υιοθετήθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2007. Αναφερόμενη στην απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας και την απόφαση του Κ.Ε.Σ.Υ της 19^{ης} Οκτωβρίου 2006, η απόφαση όριζε τα νοσήλια όλων των θέσεων στις ιδιωτικές ψυχιατρικές κλινικές.
15. Στις 9 Μαρτίου 2007, η ίδια απόφαση, τροποποιημένη, δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Αναθεωρούσε τα νοσήλια προς τα άνω.
16. Στις 20 Μαρτίου 2007, οι προσφεύγουσες προσέφυγαν στο Τριμελές Συμβούλιο του Συμβουλίου Επικρατείας προκειμένου να διαπιστωθεί η ευθύνη των αρμόδιων υπουργών και δημοσίων υπαλλήλων.
17. Στις 3 Απριλίου 2007, οι προσφεύγουσες εισήγαγαν εκ νέου αίτηση ακυρώσεως κατά της ίδιας απόφασης ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας.
18. Στις 30 Οκτωβρίου 2008, το Τριμελές Συμβούλιο συσκέφθηκε, και στις 11 Νοεμβρίου εξέδωσε απόφαση που διαπίστωνε ότι οι αρμόδιοι υπουργοί είχανε παραλείψει, κατά τρόπο αδικαιολόγητο, να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να συμμορφωθούν με την απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας, που τους καλούσε να το πράξουν σε προθεσμία τριών μηνών και καθόριζε μια νέα ημερομηνία για την εξέταση της υπόθεσης : στις 2 Απριλίου 2009. Ιδιαίτερα, το Συμβούλιο σημείωσε ότι η κοινή απόφαση της 30^{ης} Ιανουαρίου 2007, δεν είχε αναδρομικό αποτέλεσμα για να καλύψει την περίοδο μετά την ακύρωση της προσβληθείσας απόφασης από το Συμβούλιο Επικρατείας, αλλά όριζε ως ημερομηνία έναρξης ισχύος την 1^η Μαρτίου 2007. Επιπλέον θεώρησε ότι η παράλειψη να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα επί τρία χρόνια από την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας και επί δύο χρόνια και μισό από την κοινοποίηση αυτής στο Κ.Ε.Σ.Υ ήταν αδικαιολόγητη.
19. Τα μέρη δεν προσκόμισαν κανένα νέο στοιχείο σχετικά με την έκβαση της προσφυγής που εισήγαγαν οι προσφεύγουσες κατά της απόφασης της 9^{ης} Μαρτίου 2007, ενώπιον του Τριμελούς Συμβουλίου του Συμβουλίου Επικρατείας. Επιπλέον δεν προσκόμισαν στοιχεία για την προσφυγή που εισήχθη στις 3 Απριλίου 2007 στο Συμβούλιο Επικρατείας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

20. Σύμφωνα με το άρθρο 95 § 5 του Συντάγματος , όπως αυτό τροποποιήθηκε τον Απρίλιο του 2001, «η Διοίκηση υποχρεούται να συμμορφώνεται με τις αποφάσεις των Δικαστηρίων».

21. Στις 14 Νοεμβρίου 2002, τέθηκε σε ισχύ ο Νόμος υπ'αρ. 3068/2002, σχετικά με την συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις αποφάσεις (Εφημερίδα της Κυβέρνησης Νο 274/2002). Ο Νόμος αυτός προέβλεπε μεταξύ άλλων ότι η Διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνει σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκτέλεση των αποφάσεων (άρθρο 1). Ο νόμος προβλέπει την σύσταση Τριμελών Συμβουλίων, που συστήνονται στα Ανώτατα Ελληνικά Δικαστήρια (Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Άρειος Πάγος και Ελεγκτικό Συνέδριο) και τα οποία έχουν ως αποστολή να ελέγχουν την καλή εκτέλεση των αποφάσεων στην Διοίκηση του Δικαστηρίου τους αντίστοιχα, σε προθεσμία που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες (εξαιρετικά η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί μία μόνον φορά). Τα Συμβούλια μπορούν ιδίως να ορίσουν έναν δικαστή για να συνδράμει την Διοίκηση προτείνοντας της τον ενδεικνυόμενο τρόπο συμμόρφωσης προς την απόφαση. Αν η Αρχή δεν εκτελεί την απόφαση μέσα στην ταχθείσα προθεσμία από το Τριμελές Συμβούλιο, της επιβάλλονται κυρώσεις που μπορούν να επιβληθούν εκ νέου αν η Διοίκηση δεν συμμορφώνεται. (άρθρο 3). Επίσης, πειθαρχικές ποινές μπορεί να επιβληθούν κατά των αρμόδιων διοικητικών υπαλλήλων που ευθύνονται για την μη εκπλήρωση (άρθρο 5). Οι διατάξεις του νόμου 3068/2002 εφαρμόζονται στις αποφάσεις που εκδίδονται μετά την έναρξη της ισχύος του. (άρθρο 6).

22. Ο νόμος αυτός άρχισε να εφαρμόζεται από τις 19 Φεβρουαρίου 2004, όταν τέθηκε σε ισχύ το Προεδρικό Διάταγμα υπ'αρ. 61/2004, που καθόριζε τους όρους εκτέλεσής του. Από τότε, το Τριμελές Συμβούλιο εξέδωσε πολλές αποφάσεις στις οποίες διαπιστώνει ότι, αφότου επιλήφθηκε μιας υπόθεσης κατόπιν προσφυγής, η Διοίκηση συμμορφώθηκε με τις δικαστικές αποφάσεις που επικαλέστηκαν οι ενδιαφερόμενοι (αποφάσεις υπ'αρ. 29/2005, 30/2005, 45/2005 και 63/2006). Εξέδωσε επίσης μια απόφαση με την οποία διαπίστωσε ότι η Διοίκηση εξακολουθούσε να αρνείται να συμμορφωθεί με δικαστική απόφαση την οποία επικαλούνταν οι ενδιαφερόμενοι, και την ανάγκασε να τους καταβάλει το ποσό των 20.000 ευρώ και κάλεσε τον αρμόδιο υπουργό να επιβάλει τις πειθαρχικές

ποινές κατά των υπαλλήλων της Διοίκησης που ευθυνόντουσαν για την μη εκτέλεση (απόφαση αρ.48/2005).

23. Με την απόφαση υπ'αρ. 10/2007 της 19^{ης} Απριλίου 2007, το ίδιο Συμβούλιο, στηριζόμενο στο άρθρο 95 § 5 του Συντάγματος και το άρθρο 1 του Νόμου 3068/2002, όριζε ότι για να συμμορφωθεί στην απόφαση που ακύρωνε την επίδικη πράξη, η Διοίκηση είχε την υποχρέωση να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για να επαναφέρει την κατάσταση που θα ίσχυε αν η Διοίκηση δεν είχε διαπράξει την παράνομη αυτή πράξη.

Ι. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

24. Οι προσφεύγουσες παραπονιούνται για την αρχική άρνηση των Αρχών να συμμορφωθούν με την απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας της 11^{ης} Οκτωβρίου 2005 και την μεταγενέστερη ανεπαρκή εκτέλεση αυτής καθώς και για την απουσία πραγματικής προσφυγής με την οποία θα μπορούσαν να είχαν πετύχει την εκτέλεσή της. Επικαλούνται τα άρθρα 6 § 1 και 13 της Σύμβασης, που είναι διατυπωμένα ως εξής:

Άρθρο 6 § 1

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί ... εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...), , το οποίον θα αποφασίσει (...)επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως.»

Άρθρο 13

« Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάστησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων του.»

A. Επί του παραδεκτού

25. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει κυρίως ότι οι προσφεύγουσες δεν εξαντλήσανε τα εσωτερικά ένδικα μέσα: η αιτίασή τους, σύμφωνα με την οποία η Διοίκηση δεν συμμορφώθηκε πλήρως με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, θα έπρεπε να είχε υποβληθεί πρώτα στο Τριμελές Συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με το άρθρο 3 του νόμου υπ'αρ. 3068/2002. Το Συμβούλιο αυτό θα είχε μπορέσει

να διαπιστώσει την καθυστέρηση στην εκτέλεση ή την πλημμελή εκτέλεση και να επιβάλει κυρώσεις στην Διοίκηση επιδικάζοντας στις προσφεύγουσες αποζημίωση ανάλογη με την φύση και την σοβαρότητα του ζητήματος.

26. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η προσφυγή που επικαλείται η Κυβέρνηση δεν είναι αποτελεσματική και ότι [η Κυβέρνηση] δεν προσκόμισε καμμία απόφαση που να αποδεικνύει ότι έχει χρησιμοποιηθεί με επιτυχία σε υποθέσεις με ίδια προβλήματα όπως αυτό των προσφευγουσών.

27. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η ένσταση της κυβέρνησης συνδέεται στενά με την ουσία της αιτίας που έχουν διατυπώσει οι προσφεύγουσες στα πλαίσια του άρθρου 6 της Σύμβασης και αποφασίζει να την συνάψει και να την εξετάσει στην ουσία της υπόθεσης.

28. Το Δικαστήριο διαπιστώνει εξάλλου ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη σύμφωνα με το άρθρο 35 § 3 της Σύμβασης . Παρατηρεί επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει λοιπόν να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

29. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η Διοίκηση συμμορφώθηκε πλήρως και χωρίς καθυστέρηση στην απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας. Η κοινή απόφαση της 30^{ης} Ιανουαρίου 2007 περιέχει τα στοιχεία που απαιτούνται από την απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας αφού επικυρώνει το περιεχόμενο της απόφασης του Κ.Ε.Σ.Υ της 19^{ης} Οκτωβρίου 2006 στην οποία και παραπέμπει. Η απόφαση του Κ.Ε.Σ.Υ κάνει μια αναλυτική και λεπτομερή ανάλυση (με μελέτες του κόστους, στατιστικές που αφορούν τα έσοδα και τα κέρδη του συνόλου των ψυχιατρικών κλινικών της χώρας), των απαραίτητων στοιχείων προκειμένου να αποδείξει ότι τα νοσήλια που καθορίστηκαν δεν είναι κατώτερα του κόστους λειτουργίας των εν λόγω κλινικών.

30. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι παρά το γεγονός ότι, από το 1992, τα δημόσια ψυχιατρεία και οι ιδιωτικές ψυχιατρικές κλινικές πρέπει να λειτουργούν με τους ίδιους όρους, το Κράτος επιχείρησε να υποτιμήσει τα νοσήλια. Το Κράτος μάλιστα δήλωσε ρητά ότι ήταν αδύνατον να προσαρμόσει τις τιμές των νοσηλίων στο πραγματικό κόστος γιατί αυτό θα

επέφερε απόκλιση από την φορολογική του πολιτική. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η γνώμη του Κ.Ε.Σ.Υ δεν βασιζόταν ουδόλως σε μία πραγματική οικονομική μελέτη του κόστους, αλλά σε μία αναπροσαρμογή των τιμών που είχαν καθοριστεί το 1992, λαμβάνοντας υπόψη αποκλειστικά τον πληθωρισμό. Δεν περιλαμβάνει καμμία εκτίμηση σχετικά με ένα ελάχιστο ποσοστό κέρδους που θα ήταν θεμιτό, και κυρίως, καθορίζει τιμές που δεν καλύπτουν το λειτουργικό κόστος μιας ορθολογικά οργανωμένης κλινικής, όπως το απαιτούσε η απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας.

31. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης στο δικαστήριο, που εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, θα ήταν απατηλό αν η εσωτερική έννομη τάξη ενός Συμβαλλομένου Κράτους επέτρεπε μια οριστική δικαστική απόφαση να μένει ανενεργή εις βάρος ενός διαδίκου. Η εκτέλεση μιας απόφασης, οποιασδήποτε δικαιοδοσίας, πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της «δίκης» με την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ήδη ότι η πραγματική προστασία του διάδικου και η αποκατάσταση της νομιμότητας συνεπάγονται την υποχρέωση για την διοίκηση να συμμορφώνεται σε μία πρωτοβάθμια απόφαση ή απόφαση που έχει απαγγελθεί από την Ανώτατη Διοικητική Δικαστική Αρχή του Κράτους όπως στην υπό κρίση περίπτωση (βλ. *Hornsby c. Grèce*, 19 Μαρτίου 1997, § 40 και επόμενες, *Recueil des arrêts et décisions 1997-II*).

32. Επομένως, μια προθεσμία ασυνήθιστα μακρά για την εκτέλεση μιας δικαστικής απόφασης με δεσμευτικό χαρακτήρα μπορεί να αποτελεί παραβίαση της Σύμβασης. Ο εύλογος χαρακτήρας της προθεσμίας πρέπει να καθοριστεί με βάση την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και των αρμοδίων Αρχών καθώς και το ποσό και την φύση της αποζημίωσης που επιδίκασε το Δικαστήριο (*Burdov c. Russie (no 2)*, αρ. 33509/04, 15 Ιανουαρίου 2009, § 66).

33. Στην υπό κρίση περίπτωση το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας διαβιβάστηκε στις 9 Ιουνίου 2006, δηλαδή οκτώ μήνες μετά την έκδοσή της, στο Κ.Ε.Σ.Υ, προκειμένου αυτό να εκδώσει γνώμη για την αναθεώρηση των τιμών. Με βάση την γνώμη αυτή που εκδόθηκε στις 19 Οκτωβρίου 2006, οι αρμόδιοι υπουργοί υιοθέτησαν μία άλλη σχετική απόφαση, που δημοσιεύθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2007. Η ίδια απόφαση τροποποιημένη, με αναθεώρηση προς τα άνω των νοσηλίων, δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 9 Μαρτίου 2007, δηλαδή δεκαεπτά μήνες μετά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Είναι αλήθεια ότι η υποχρέωση της Διοίκησης δεν περιοριζόταν στην καταβολή ενός χρηματικού ποσού, όπως ήταν η

περίπτωση σε πολλές ανάλογες υποθέσεις για τις οποίες έπρεπε να αποφανθεί το Δικαστήριο. Στην παρούσα υπόθεση, έπρεπε να υιοθετηθεί ένα νέο κανονιστικό κείμενο , με μια διαδικασία η οποία απαιτούσε τη συμμετοχή ενός συμβουλευτικού οργάνου, του Κ.Ε.Σ.Υ, και την υπογραφή του κειμένου από τρεις διαφορετικούς Υπουργούς.

34. Παρόλα αυτά οι προσφεύγουσες, που εκτιμούν ότι η νέα απόφαση δεν ανταποκρινόταν στο σκεπτικό της απόφασης του Συμβουλίου Επικρατείας, προσέφυγαν στο Τριμελές Συμβούλιο του Συμβουλίου Επικρατείας στις 20 Μαρτίου 2007, καθώς και στο Συμβούλιο της Επικρατείας με νέα αίτηση ακυρώσεως.

35. Το Τριμελές Συμβούλιο του Συμβουλίου Επικρατείας παρατήρησε στις 5 Νοεμβρίου 2008, ότι η παράλειψη λήψης των απαραίτητων μέτρων προς τη συμμόρφωση στην απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας στις 11 Οκτωβρίου 2005, για τρία έτη από την απόφαση ήταν αδικαιολόγητη. Επιπλέον διαπίστωσε ότι η νέα κοινή υπουργική απόφαση δεν ανταποκρινόταν πλήρως στα συμπεράσματα της απόφασης , ιδίως στο μέτρο που , ενώ έπρεπε να τεθεί σε ισχύ την 1^η Μαρτίου 2007, δεν περιείχε καμμία πρόβλεψη για την περίοδο που διανύθηκε από την 1^η Ιανουαρίου 2002 (ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ η ακυρωθείσα απόφαση).

36. Εξ άλλου , το Συμβούλιο κάλεσε επίσης τους αρμόδιους υπουργούς να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθούν στην απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας μέσα σε προθεσμία τριών μηνών και καθόρισε νέα συζήτηση στις 9 Απριλίου για να επανεξετάσει την υπόθεση.

37. Αντίθετα από όσα υποστηρίζει η Κυβέρνηση, δεν θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι έγιναν όλες οι απαραίτητες προσπάθειες ώστε να εκτελεστεί γρήγορα η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας της 11^{ης} Οκτωβρίου 2005. Ως προς αυτό, το Δικαστήριο δίνει μεγάλη σημασία στο ότι η διαφορά ανάμεσα στις προσφεύγουσες και το Κράτος σχετικά με τον καθορισμό των νοσηλίων είναι προγενέστερη της απόφασης της 11^{ης} Οκτωβρίου 2005.

38. Σύμφωνα με όσα έχουν προηγηθεί, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι οι Αρχές παρέλειψαν , για μια μακρά περίοδο, που δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εύλογη, να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθούν σε μια οριστική δικαστική απόφαση όπως στην προκειμένη περίπτωση. Ενεργώντας κατά τον τρόπο αυτό, στερήσανε εν μέρει τις διατάξεις του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης από την αποτελεσματικότητά τους.

39. Εξάλλου, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη κρίνει ότι σε περίπτωση άρνησης εκτέλεσης δικαστικής απόφασης, η προσφυγή ενώπιον του Τριμελούς Συμβουλίου του Συμβουλίου Επικρατείας, δεν αποτελούσε πραγματικό ένδικο μέσο που πρέπει να εξαντληθεί (βλ. μεταξύ άλλων, *Georgoulis c. Grèce*, αρ. 38752/04, 21 Ιουνίου 2007, § 19) στηριζόμενο στο ότι το Συμβούλιο αυτό δεν έχει εξουσία για διαταγή προς εκτέλεση που θα μπορούσε να αναγκάσει την Διοίκηση να ενεργήσει, και ότι επιπλέον δεν μπορεί να επιδικάσει αποζημίωση για υλική ζημία. [Το Δικαστήριο] Δεν μπορεί παρά να διαπιστώσει την παράλειψη της Διοίκησης να συμμορφωθεί και να επιδικάσει ένα ποσό ως χρηματική κύρωση. Επιπλέον, η Κυβέρνηση δεν υπέβαλε κανένα νέο στοιχείο καθοριστικό, ικανό να οδηγήσει σε διαφορετική λύση στην υπό κρίση περίπτωση.

40. Επομένως, το Δικαστήριο απορρίπτει την ένσταση της Κυβέρνησης για μη εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων και συμπεραίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

41. Όσον αφορά την αιτίαση των προσφευγουσών σχετικά με το άρθρο 13 της Σύμβασης, το Δικαστήριο θεωρεί ότι συμπίπτει με αυτό που εξετάστηκε υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 και δεν θεωρεί απαραίτητο να τοποθετηθεί επιπλέον στο θέμα αυτό.

II. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΥΠ'ΑΡ. 1

42. Οι προσφεύγουσες παραπονούνται για προσβολή του δικαιώματός τους στον σεβασμό της περιουσίας τους αφού με την πρακτική της και με την άρνησή της να συμμορφωθεί στην απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, το Κράτος τους προκάλεσε χρηματική ζημία για την περίοδο 2002-2007. Επικαλούνται παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ'αρ. 1, το οποίο ορίζει ότι :

«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύϊ Νόμους ούς ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων».

43. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι , στην απόφασή του , το Συμβούλιο της Επικρατείας απλώς ακύρωσε την υπουργική απόφαση που καθόριζε σε ένα ορισμένο ποσό τα νοσήλια των προσφευγουσών κλινικών τρίτης θέσης. Η απόφαση αυτή δεν χορήγησε στις προσφεύγουσες δικαίωμα σε οποιοδήποτε ποσό και επομένως δεν δημιούργησε υπέρ αυτών μια απαίτηση επαρκώς τεκμηριωμένη ώστε να είναι απαιτητή, επομένως δεν υπάρχει περιουσία υπό την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ'αρ.

1. Αν υποθέσουμε μάλιστα ότι οι προσφεύγουσες μπορούν να επικαλεστούν δικαίωμα για πληρωμή ορισμένων ποσών, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι παρέλειψαν να προσφύγουν στα διοικητικά δικαστήρια με μία αγωγή προς αποζημίωση με βάση το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα και να δώσουν έτσι στις Εθνικές Αρχές την ευκαιρία να αποκαταστήσουν την περιουσία τους, πράγμα για το οποίο παραπονιούνται τώρα ενώπιον του Δικαστηρίου. Μια τέτοια αγωγή θα τους είχε επιτρέψει να εισπράξουν μία πλήρη αποζημίωση για την υλική και ηθική ζημία που υπέστησαν εξαιτίας της άρνησης της διοίκησης να καθορίσει τις τιμές νοσηλείας σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της Επικρατείας.

44. Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί σύμφωνα με τα άρθρα 35 §§ 1, 3 και 4 της Σύμβασης.

III. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

45. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. ΥΛΙΚΗ ΖΗΜΙΑ

46. Για την περίοδο από τον Ιανουάριο του 2002 έως τον Φεβρουάριο του 2007, η πρώτη προσφεύγουσα απαιτεί το ποσό των 3.671.337,83 € και η δεύτερη το ποσό των 713.154,23 € (ευρώ)

47. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η επικαλούμενη ζημία δεν έχει αιτιώδη σύνδεσμο με την παραβίαση του άρθρου 6.

48. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι χρηματικές αξιώσεις των προσφευγουσών δεν διαπιστώθηκαν ούτε εκκαθαρίστηκαν από δικαστική απόφαση με ισχύ δεδικασμένου (βλ. κυρίως *Raffineries Grecques Stran et Stratis Andreadis c. Grèce*, 9 Δεκεμβρίου 1994, σειρά Α, αρ. 301-B). Θεωρεί λοιπόν ότι αφού οι προσφεύγουσες δεν έχουν διεκδικήσει ενώπιον των εθνικών Δικαστηρίων τα σχετικά ποσά, δεν μπορούν να τα διεκδικήσουν για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ως υλική ζημία. Επομένως, το αίτημα πρέπει να απορριφθεί.

B. ΗΘΙΚΗ ΖΗΜΙΑ

49. Οι προσφεύγουσες απαιτούν κάθε μία το συμβολικό ποσό των 1.000 € (ευρώ) για την οδύνη και το στρες που έχουν υποστεί εξαιτίας της μη εκτέλεσης της απόφασης του Συμβουλίου Επικρατείας.

50. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγουσες δεν διευκρινίζουν σε τι συνίσταται η ηθική τους βλάβη. Η αναφορά σε συναισθήματα όπως το άγχος, το στρες και η θλίψη είναι αόριστη, και στην περίπτωση νομικών προσώπων, όπως στην περίπτωση των προσφευγουσών, θα έπρεπε να αναλύεται. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση μόνη η διαπίστωση της παραβίασης θα ήταν επαρκής.

51. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η παράλειψη της Διοίκησης να συμμορφωθεί στην απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας προκάλεσε οπωσδήποτε στους Διευθυντές των προσφευγουσών ή τουλάχιστον στους εκπροσώπους τους, σημαντικές δυσχέρειες και παρατεταμένη αβεβαιότητα, ακόμα και μόνο σχετικά με την λειτουργία και την βιωσιμότητα των κλινικών, οι οποίες στερήθηκαν την δυνατότητα να επωφεληθούν πιο σύντομα τις πιο κατάλληλες τιμές και σε σχέση με το κόστος λειτουργίας του, κατάσταση η οποία εξακολουθεί να ισχύει και σήμερα. Ως προς αυτό μπορούμε να θεωρήσουμε ότι οι προσφεύγουσες αφέθηκαν σε μία κατάσταση αβεβαιότητας που δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημίωσης.

52. Αποφαινόμενο με δικαιοσύνη, το Δικαστήριο επιδικάζει σε κάθε προσφεύγουσα 1.000 ευρώ για τον λόγο αυτό, καθώς και οποιοδήποτε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

53. Οι προσφεύγουσες δεν έκαναν αίτηση για τα έξοδά τους και την δικαστική δαπάνη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Αντίθετα, ζητούν 6.000 € για την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.

54. Η Κυβέρνηση θεωρεί το ποσό αυτό υπερβολικό.

55. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκασης εξόδων και δικαστικής δαπάνης σύμφωνα με το άρθρο 41 προϋποθέτει ότι αυτά αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επίσης, το ποσό τους εύλογο (*Ιατρίδης κατά της Ελλάδος* (δικαία ικανοποίηση [GC] no 31107/96 § 54, CEDH 2000-XI). Αποφαινόμενο με δικαιοσύνη, σύμφωνα με το άρθρο 41, το Δικαστήριο επιδικάζει από κοινού στις προσφεύγουσες το ποσό των 4.000 ευρώ, καθώς και οποιοδήποτε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

56. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπεζής, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή όσον αφορά την αιτίαση που βασίζεται στα άρθρα 6 § 1 και 13 της Σύμβασης, και απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης

3. *Αποφαίνεται* ότι δεν υπάρχει λόγος να εξετάσει την υπόθεση από την πλευρά του άρθρου 13 της Σύμβασης

4. *Αποφαίνεται* ότι

α) το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα που η απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης,

- i. το ποσό των 1.000 € (χιλίων ευρώ) σε κάθε προσφεύγουσα για ηθική βλάβη, συν οποιοδήποτε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος
 - ii. το ποσό των 4.000 € (τεσσάρων χιλιάδων ευρώ) από κοινού στις προσφεύγουσες, συν οποιοδήποτε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τις προσφεύγουσες, για έξοδα και δικαστική δαπάνη
- β) ότι από την εκπνοή της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξάνονται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ'αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπεζής, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.
5. *Απορρίπτει* την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για το υπόλοιπο ποσό.

Συντάχτηκε στην γαλλική γλώσσα και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 2 Ιουλίου 2009, σύμφωνα με το άρθρο 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

Η Πρόεδρος : Nina VAJIC
(υπογραφή)

Ο Αναπληρωτής Γραμματέας του Τμήματος : André Wampach
(υπογραφή)